De Yangstijl telt 37 verschillende posities en het is mijn ietwat overmoedige ambitie om elk van deze posities uitgebreid te beschrijven, naar vorm en naar functie. Deze reeks artikelen is maar een aanzet en zou uiteindelijk moeten leiden tot een boek waarin ik mijn fascinatie voor taijiquan kwijt kan.

Marc Heyvaert

Shi, shi of shi?

De 37 posities

Ik heb in deze reeks al een paar posities besproken maar ik meen dat ik nu even een zijweg moet inslaan want ik had van bij de aanvang een paar dingen moeten verduidelijken, een paar termen moeten verklaren die door ons, westerlingen, ofwel verkeerd ofwel onvolledig worden begrepen. Sta mij toe om even persoonlijk te worden en aan te geven waarom ik een grote aandacht voor details belangrijk vind.

Lost in translation

Van opleiding ben ik vertaler/tolk en naast taijiquan heb ik ook een passie voor wiskunde en informatica. Al tijdens mijn opleiding had ik een zeer sterke en vaak controversiële mening over wat een goede vertaling moest zijn. Vele van mijn medestudenten en ook docenten bleven steken in een vertaling van termen en besteedden maar weinig aandacht aan de context, aan het verhaal achter de woorden. Volgens mij kon dit nooit leiden tot een optimale vertaling, want elk woord dat je vertaalt heeft in de doeltaal nooit dezelfde inhoud. Er is altijd wel een kernbetekenis die in beide talen dezelfde is, maar de context en de connotaties zijn vaak verschillend en het risico bestaat dat daardoor de boodschap verkeerd begrepen wordt. Voor talen die met elkaar verwant zijn valt dit doorgaans nog mee, maar hoe verder taal en cultuur uit elkaar liggen, hoe groter het risico van een misleidende vertaling.
Toen ik Chinees begon te leren werd mij meer dan ooit duidelijk dat vertalen uit het Chinees een pad vol valkuilen is. In het Chinees zijn er zoveel gelijkluidende klanken en homoniemen dat ook voor Chinezen zelf context zeer belangrijk is om elkaar te begrijpen, en voor de woorden die zij horen de correcte karakters – die de betekenis als het ware fixeren – te duiden. Een aantal jaren geleden volgde ik in China een taijiquan seminarie waar de lessen werden gegeven door twee leraren die enkel Chinees spraken. De organisator had wel een vertaler voorzien maar al gauw bleek dat de juffrouw in kwestie, ondanks haar goede kennis van het Engels, zeer veel moeite had om de instructies van de leraren om te zetten in een Engels waar wij iets mee konden aanvangen. Voortdurend moest de jonge dame vragen aan de leraren wat zij precies bedoelden met bepaalde termen en dan werd vaak beschreven welk karakter er voor een bepaalde term werd gebruikt, maar zelfs dan bleef de juiste betekenis achterwege. *Lost in translation* dus.

De drie shi's

De belangrijkste term, cruciaal voor een goed begrip van taijiquan als bewegingsdiscipline is het

势 氏

Beweging, tendens, potentieel

Familie, clan

van de Yang stijl

woord *shi* (spreek uit: sjeu, kort en met een vallende toon) dat in het Engels doorgaans vertaald wordt als *posture* en vandaar ook de term *positie* in het Nederlands. Het probleem ontstaat al bij het Chinees want afhankelijk van de lijst die je raadpleegt lees je voor deze term het karakter 势 of 式. (De illustraties bij dit artikel zijn computer gegenereerde kalligrafieën omwille van de duidelijkheid.) In oudere teksten en bij recente bronnen die specifiek verwijzen naar de traditionele stijl zal je 势 vinden en in recente teksten of lijsten van moderne vormen 式. Dit laatste karakter vrij eenvoudig te vertalen als *standaard*, *vorm*, *stijl*, *patroon*, *formule*. Het eerste karakter heeft een complexe, gelaagde betekenis. Het betekent (schrik niet!): kracht, invloed, potentieel, tendens, neiging, trend, uiterlijke vorm, toestand, beweging,... en dan volgen er nog een paar. Dat één karakter zoveel verschillende betekenissen kan hebben komt in het Chinees zeer vaak voor. De uiteindelijke betekenis wordt dan vastgelegd door het tweede karakter waaruit de meeste Chinese woorden bestaan. Maar voor taijiquan ligt dat anders, want bijna elke positie (doorgaans vier karakters) krijgt die 势 of 式 mee als laatste karakter. Traditioneel werd steeds het karakter 势 gebruikt omdat dit verwijst naar het potentieel dat in elke positie van de taijiquan routine vervat ligt. Potentieel, mogelijkheden en kracht en dit vooral vanuit het standpunt van een krijgskunstenaar. Door 势 te gebruiken zie je elk van de 37 *posities* als een beweging, als een opeenvolging van potentiële toepassingen die wel een tendens, een vermoeden van betekenis in zich dragen, maar zich niet binden aan één verklaring. En doordat 势 dan ook nog eens de connotatie van kracht, *power*, bezit was dit voor de jonge Volksrepubliek China net iets teveel van het oude China. In de jaren 50 en 60 van de vorige eeuw zijn er wel meer dingen verdwenen die verwezen naar de oude cultuur. Alles moest nieuw zijn, modern en de kracht van het Chinese volk uitstralen en in die wereld was er voor het karakter 势 geen plaats meer.

Positie, stijl

Op deze manier werd het minder gecompliceerde karakter 式 de nieuwe norm. En het bracht nog een onverwachte bonus met zich mee. Er was namelijk ook nog een andere, derde, *shi* waarmee moest worden afgerekend! Ook het karakter 氏 (familie, clan) had net dezelfde uitspraak. 杨氏太极拳 (Yangshi taijiquan) of taijiquan van de familie Yang werd 样式太极拳 (ook Yangshi taijiquan) of Yang-stijl taijiquan. De verwijzing naar de naam was oké, maar de familie moest wel passen voor de eer.

De weg, niet de aankomst

Heel deze wisseloperatie tussen 势 en 式 had spijtig genoeg gevolgen voor ons begrip over taijiquan. Volgens mij komt hierdoor een te grote nadruk te liggen op posities (式) en niet op het geheel en potentieel van de *beweging* (势). De positie zelf is een soort van eindstation, het uiteindelijk visueel resultaat van de beweging, maar de essentie is de beweging zelf, daar gebeurt het, daar realiseer je stap voor stap, continue, de cyclus van verandering, Yin en Yang, in jezelf. De overgang van het ene naar het andere is een constant proces waarbij je aandacht nooit weg is maar mee evolueert en zich ontwikkelt met het rijzen en dalen van de krachten die je ervaart. Enkel de focus leggen op het einde, de positie, is slechts een eerste niveau. Wanneer je meer aandacht krijgt voor de beweging in haar geheel krijgt je uitvoering een andere dimensie erbij. 式 wordt dan 势 en je taijiquan wordt rijker, meer doorleefd, krachtiger ook en van een andere orde. ■

marc@sanbaotaijicenter.eu
www.sanbaotaijicenter.eu